

(2023), The oligopolistic behavior of Kazakh and Russian wheat exporters in the South Caucasus: Evidence from a residual demand elasticity analysis, *Journal of Industry, Competition and Trade*, Vol. 23, No. 1-2, pp. 1–32. <https://doi.org/10.1007/s10842-023-00396-0>; 6. Goldberg, P.K., Knetter, M.M. (1999), Measuring the intensity of Competition in Export Markets. *Journal of International Economics*, Vol. 47, No. 1, pp. 27–60; 7. Pall, Z., Perekhozhuk, O., Glauben, T., Prehn, S., Teuber, R. (2014), Residual demand measures of market power of Russian wheat exporters. *Agricultural Economics*, Vol. 45, No. 3, pp. 381–391. <https://dx.doi.org/10.1111/agec.12072>; 8. Uhl, K.M., Perekhozhuk, O., Glauben, T. (2018), Russian Market Power in International Wheat Exports: Evidence from a Residual Demand Elasticity Analysis. *Journal of Agricultural & Food Industrial Organization*, Vol. 1, No. 2, pp. 1–13. <https://doi.org/10.1515/jafio-2016-0026>; 9. Yang, S-R., Lee, W-J. (2001), Exporters' Market Power in Agricultural Import Markets in Korea. Paper presented at the Annual Conference of the American Agricultural Economics Association (AAEA), Chicago, August 5–8.

Антощенко В.В., д-р екон. наук, доцент
Передрій В.В., здобувач вищої освіти ступеня бакалавр*
Державний біотехнологічний університет, Україна

Характеристика та класифікація ризиків

Аналіз ризиків – це процес, який допомагає вам визначати та керувати потенційними проблемами, які можуть підірвати ключові бізнес-ініціативи чи проекти. Щоб провести аналіз ризиків, ви повинні спочатку визначити можливі загрози, з якими ви стикаєтеся, потім оцінити їхні ймовірні наслідки, якщо вони відбудуться, і, нарешті, оцінити ймовірність того, що ці загрози матеріалізуються. Аналіз ризиків може бути складним, оскільки потрібно буде використовувати детальну інформацію, таку як плани проекту, фінансові дані, протоколи безпеки, маркетингові прогнози та іншу відповідну інформацію. Однак це важливий інструмент планування, який може заощадити час, гроші та репутацію. Ризик складається з двох частин: ймовірності того, що щось піде не так, і негативних наслідків, якщо це станеться [1, с.24].

Ризик – це ймовірна подія, яка може виникнути в майбутньому, якщо зазначена подія все ж таки відбудеться – це може стати проблемою. Тобто ризик виникає в майбутньому, несе певну невизначеність та може відбутися/або не відбутися в певний час. Водночас проблема – це відома, існуюча або встановлена обставина, яка є або спричинила виникнення певних питань чи обмежень, що потребують вирішення. Іншими словами проблема – це обставина, що вимагає активних дій для усунення негативних наслідків, запобігання їх виникненню та потребує вивчення, дослідження і розв'язання.

Однак ризик важко помітити, не кажучи вже про те, щоб підготуватися до

* Науковий керівник - Антощенко В.В., д-р екон. наук, доцент.

нього та управляти ним. І якщо вас спіткають наслідки, яких ви не планували, витрати, час і репутація можуть бути на кону. Подібним чином переоцінка або надмірна реакція на ризики може викликати паніку та принести більше шкоди, ніж користі. Це робить аналіз ризиків важливим інструментом. Це може допомогти визначити та зрозуміти ризики, з якими ви можете зіткнутися. У свою чергу, це допомагає вам керувати цими ризиками та мінімізувати їхній вплив на ваші плани. Ризик – це діючий фактор, або ж фактор процесу, що розвивається, який має потенційно негативний вплив на процес.

Якщо говорити простими словами, ризик – це те, що потенційно може ускладнити ситуацію. Варто розмежовувати поняття ризику та проблеми. Ризик – це те, що може статися. Проблема – це те, що вже відбувається та несе за собою негативний вплив, тобто це ризик, який вже має місце [2, с. 358]. Таким чином, головна задача відносно ризиків – вчасно їх визначити, спрогнозувати, та вжити максимум заходів щодо мінімізації їх настання, тобто зробити все, щоб теоретичний ризик не став фактичною проблемою. Отже, категорія «ризик» має комплексний характер і може відноситись до різних галузей знань – юриспруденції, економіки, медицини, психології, спорту, тощо.

Ключове визначення ризику – «можливість небезпеки». У цьому визначенні присутні два ключові слова «можливість» та «небезпека»: «можливість», що означає певну/значну невизначеність; «небезпека», що є певною формою впливу, тобто це те, що має потенціал негативного впливу на щось, або іншими словами – негативний ефект з небажаним результатом [3, с. 294]. Тобто, «ризик» – це потенційна можливість того, що під час реалізації функцій, процесів та операцій, спрямованих на досягнення встановленої мети (місії), цілей та виконання завдань, можуть виникнути обставини, що призведуть до втрат ресурсу, небезпеки або небажаного результату у майбутньому. Водночас, виділяють також і інший, протилежний погляд на поняття «ризик», коли його розглядають не лише як потенційну загрозу для установи, а й як нові можливості для досягнення її мети (місії), цілей та виконання завдань. Позитивні можливості, спричинені ризиком, не слід розглядати та класифікувати як «позитивні ризики». Ризик – завжди небезпека для установи, в той час, як можливість – позитивний шанс для неї. Тобто ризик – не лише загроза, а й нові можливості [4].

Відповідно до міжнародної практики складовою діяльністю з управління ризиками є встановлення зв'язку між різними категоріями ризиків (внутрішні, зовнішні та стратегічні) та елементами управління ризиками (побудова блоксхем, постійна діяльність, періодичні заходи), наприклад: графічне визначення алгоритму виконуваних процесів, ролей та відповідальності учасників, їх взаємозв'язок; лінії інформування про ризики; розвиток навичок з управління ризиками, включно з навчанням відповідних спеціалістів; створення позитивної поведінки та культури управління ризиками ідентифікація ризиків та визначення відповідальних за управління ними; оцінка ризиків та визначення допустимого (прийняттого) рівня ризиків; визначення заходів реагування; перегляд та моніторинг ризиків; звітність про діяльність з управління ризиками; впевненість керівництва у тому, що ризики належним чином управляються і контролюються;

підвищення зрілості діяльності з управління ризиками (рівень розвитку практики з управління ризиками, що характеризується ефективністю та результативністю запроваджених підходів відносно досягнутих результатів діяльності установи); експертні оцінки.

Таблиця 1

Класифікація ризиків

Вид ризику	Визначення
за сферою проявлення	
Економічні	Під економічним ризиком розуміють рівень невизначеності, пов'язаний з майбутніми результатами господарської діяльності.
Політичні	це міра очікуваної невдачі політичної діяльності, яка визначається як співвідношення ймовірності неуспіху вжитих заходів та ступеня несприятливих наслідків, зумовлених втіленням прийнятих політичних рішень
Соціальні	це настання матеріальної незабезпеченості через втрату заробітку, доходу від трудової діяльності з економічних (безробіття), фізіологічних (старість, інвалідність, материнство) або демографічних (багатодітність) причин.
Техніко-експлуатаційні	Зв'язаний не просто із заподіянням шкоди технічного характеру (поломкою, тимчасовим або й повним виходом із ладу обладнання, тощо), але й із можливим заподіянням шкоди навколишньому середовищу, життю та здоров'ю як своєму, так й інших осіб
Операційно-технологічні	ризик, ймовірність виникнення яких пов'язана із порушенням визначеного порядку виконання операції, зокрема термінів та формату подання документів, розподілу повноважень з виконання операції тощо.
Ділові	Небезпека зниження або втрати здатності економічного суб'єкта підтримувати досягнутий рівень доходу на вкладений капітал.
Екологічні	ймовірність виникнення негативних змін у довкіллі, або віддалених несприятливих наслідків цих змін, які виникають внаслідок негативного впливу на довкілля.
За видами діяльності	
Ресурсний	спричиняється відсутністю запасу міцності щодо ресурсів у разі зміни ситуації.
Виробничий	пов'язані з виробництвом продукції, товарів, виконанням робіт і наданням послуг, у процесі яких керівники підприємств вирішують проблеми неповного використання сировини, матеріалів, зростання собівартості, збільшення трудових витрат
Фінансовий	ризик, пов'язаний з імовірністю втрат фінансових ресурсів.
Інноваційний	це ймовірність втрат, що виникають при вкладенні підприємницькою фірмою засобів у виробництво нових товарів (послуг), які, можливо, не знайдуть очікуваного попиту на ринку.
Інвестиційний	Можливість виникнення фінансових втрат у процесі здійснення інвестиційної діяльності, що поділяється на реальне й фінансове інвестування
Маркетинговий (комерційний)	Збитки, втрати, що виникають у процесі реалізації готової продукції, товарів і послуг, зроблених підприємствами.
Транспортний	це ризики, які виникають у процесі перевезень вантажів різними видами транспорту.

Отже, аналіз ризиків – це процес виявлення й аналізу потенційних проблем, які можуть негативно вплинути на ключові бізнес-ініціативи чи проекти. Цей процес виконується, щоб допомогти організаціям уникнути або зменшити ці ризики.

Список використаних джерел:

1. Онегіна В.М., Антощенко В.В. Дифузія інновацій в аграрному бізнесі в Україні. Актуальні проблеми інноваційної економіки. 2021. №2. С. 22-27;
2. Шигимага С.Д. Основні ризики розвитку галузі тваринництва України в умовах глобалізації. Матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і молодих вчених «Актуальні проблеми та перспективи розвитку України в галузі управління та адміністрування: ініціативи молоді». Харків: ДБТУ, 2021. С. 358-360;
3. Антощенко В.В. Сучасна маркетингова політика розподілу продукції підприємства: актуальність та перспективи. Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства. Харків: ХНТУСГ, 2017. Вип. 187. С.77-84;
4. Методичний посібник щодо аспектів управління ризиками, як складової системи внутрішнього контролю у розпорядника бюджетних коштів. Міністерство фінансів України. Київ. 2022. 22с.

**Арбузова Т.В., канд. екон. наук, доцент
Білоцерківський національний аграрний університет, Україна**

Вплив держави на розвиток аграрного сектора відповідно до викликів глобалізації

Глобалізація має значний вплив на розвиток аграрного сектора. Основними акцентами такого впливу є: 1) експорт та імпорт сільськогосподарської продукції – глобалізація робить світовий ринок більш доступним для агропромислового сектора. З експортом продукції на міжнародні ринки фермери можуть отримати нові можливості для збуту та здійснювати торгівлю із різними країнами, однак це також ставить їх в умови конкурентного тиску від іноземних виробників; 2) технології та інновації – глобальна інтеграція дозволяє обмінюватися технологіями та інноваціями у галузі сільського господарства між країнами, що сприяє підвищенню продуктивності, конкурентоспроможності та якості продукції; 3) потреби споживачів – глобалізація впливає на зміну вимог споживачів щодо якості та виду сільськогосподарської продукції, оскільки фермери повинні адаптувати свою продукцію до нових стандартів та побажань споживачів з усього світу; 4) вплив на середовище – глобалізація може мати негативний вплив на екологію, адже збільшення обсягів виробництва та транспортування продукції може спричинити забруднення довкілля та впливати на клімат. Отже, глобалізація відкриває нові можливості для аграрного сектора, але водночас ставить перед ним виклики, які потребують адаптації до змін у світовій економіці та суспільстві.